

Vägen till Vasaloppet

- funderingsfrågor, forska vidare och skrivövning

Ämne: Svenska, SVA, SFI

Årskurs: 7-9, Gymn, Vux, Särvox

Lektionstyp: reflektion och diskussion, skrivövning

Lektionsåtgång: 2-5

Introduktion

Som inledning till boken kan det vara bra att prata i klassen om vad man känner till om Vasaloppet och vad man känner till om skidåkning.

Visa gärna var Sälen Mora och Rimforsa (där bokens huvudperson Elin bor) ligger på en Sverigekarta.

Funderingsfrågor

Frågorna kan användas som en kontroll av att man har förstått det man läst.

För många frågor kan störa läsningen, en del frågor passar bra ensamma som en mer fördjupande uppgift.

Använd dem efter eget huvud och lust.

Elin tränar en hel del

- Vad tycker du om hennes träning
- Känner du någon som tränar mer.

Elins pappa åkte alltid Vasaloppet

- Gör du någonting som dina föräldrar brukar/brukade göra?

Tror du att det är viktigt att Vasaloppet är förknippat med Gustav Vasa och hans äventyr i Dalarna.

- Hade "Moraloppet" blivit en lika stor skidtävling?
- Varför tror du det?

Lärarrummet för lättläst
lattlast.se/larare

Det finns mycket att tänka på, men jag är inte orolig, säger Elin före tävlingen.

- Tror du att hon menar det?
- Varför tror du så?

• - Ger man upp allt som är jobbigt blir det inte mycket gjort, säger Elin.

Beskriv någon gång när du har känt likadant

• Snart börjar jag längta till nästa Vasalopp igen! säger Elin när hon har gått i mål.

Beskriv någon gång du börjat längta efter något igen när du precis har slutat med något.

Forska vidare

Kvinnor i Vasaloppet

Kvinnor fick inte åka Vasaloppet förrän 1981.

- Ta reda på varför kvinnor inte fick åka tidigare.
- Ta reda på när kvinnor fick rösträtt,
- Ta reda på när den första kvinnan blev minister i en svensk regering.
- Jämför årtalen.
- Vad tycker du om att kvinnor inte fick åka Vasaloppet förrän 1981.

Skrivövning

På startlinjen

Tänk dig att du står på startlinjen till Vasaloppet.

Du ska snart åka skidor i nio mil.

- Hur tror du att du skulle känna dig?

Beskriv hur du känner dig om:

- du har tränat mycket och åkt Vasaloppet flera gånger förut
- det är första gången och du känner sig lite snuvig och kall
- du har åkt förut men den här gången har du inte hunnit träna så mycket

Berätta om vad du ser fram emot,

vad som ska bli svårt

och vad som verkar roligt

och vad som verkar läskigt.

Han brukade åka Vasaloppet varje vinter och det ville Elin också göra.
Men enligt reglerna får bara vuxna åka Vasaloppet.
Därför fick Elin vänta tills hon fyllde 18 år.
Sedan dess har hon åkt Vasaloppet varje gång.

Om Elin klarar av att komma i mål ännu en gång så har hon åkt sammanlagt 21 Vasalopp.
En dag i framtiden kanske hon får vara med i Veteranklubben.
För att komma in i klubben måste en åkare ha åkt Vasaloppet minst 30 gånger.

I klubben finns många som är över 80 år gamla men som ändå fortsätter att tävla i skidåkning.

Gustav Vasas flykt

När Gustav Vasa var ung var det krig mellan Danmark och Sverige.
Danmark vann kriget år 1520
och den danske kungen Kristian blev kung över Sverige också.

Kung Kristian ville hämnas på de svenskar som hade kämpat mot honom i kriget.
Han dömde över 80 svenskar till döden,
de släpades ut på ett torg i Stockholm och blev halshuggna.
Marken var våt av blod.
Händelsen kallas för Stockholms blodbad.

En av dem som dödades var Gustav Vasas far Erik.
Gustav Vasa förstod att danskarna ville döda honom också
så han flydde norrut, till Mora i Dalarna.
Gustav Vasa ville att bönderna i Mora
skulle hjälpa honom att slåss mot kung Kristian.

Men bönderna var tveksamma och ville inte ha mer krig.
Gustav Vasa blev arg, besviken och rädd.
Han visste att de danska soldaterna letade efter honom.

Därför flydde Gustav Vasa igen.
Ingen vet säkert hur Gustav Vasa reste,
men forskare tror att han kanske åkte i en släde som drogs av hästar.
Det var vinter och mycket snö i skogen.
Resan var besvärlig och gick långsamt.

När Gustav Vasa hade börjat fly
ångrade sig folket i Mora.
De skickade sina två snabbaste skidåkare
för att hämta tillbaka Gustav Vasa.
De hann ikapp Gustav Vasa i närheten av Sälen
och sedan åkte alla tre tillbaka till Mora.

Där valde de Gustav Vasa till sin ledare i januari år 1521
och upproret mot kung Kristian kunde starta.
Två år senare vann Gustav Vasa kriget
och blev Sveriges nya kung.

Hur tävlingen startade

Journalisten Anders Pers från Mora fick en idé i februari år 1922.
Han skrev i tidningar att man borde starta en skidtävling
till minne av Gustav Vasas flykt från Sälen till Mora.

Den första tävlingen hölls bara två veckor senare.
I dag är Vasaloppet en jättestor tävling med många tusen deltagare,
men till den första tävlingen startade bara 119 personer.

Den första person som vann Vasaloppet hette Ernst Alm.
Hans segertid blev 7 timmar, 32 minuter och 49 sekunder.
De som har vunnit Vasaloppet på senare år
har varit mycket snabbare.
Elin är också snabbare än Ernst Alm.
Hon brukar åka på sex timmar.

En anledning till Ernst Alms långsamma skidåkning är
att utrustningen var sämre förr.
Ernst Alm hade tunga skidor av trä, grova skor och tjocka tunga kläder.
Moderna skidåkare har lätta kläder och lätta skidor av plast.
Ernst Alms utrustning vägde sammanlagt tio kilo
och en modern skidutrustning väger bara lite mer än ett kilo.

Damer med mustasch (ändra rubrik om foto Tjejvasan!)

År 1923 åkte en kvinna Vasaloppet, gymnastikläraren Margit Nordin.
Men protesterna blev stora
och kvinnor förbjöds sedan att vara med.